

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၊ အမှန်တကယ် ပေါ်ပေါက်လာရေး

ဆယ်(မ်)ဇူလိုင်

“တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးအကြောင်းကို လူတိုင်းက ပြောကြတယ်။ ဒါပေမယ့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ပေါ်ထွန်းလာဖို့အတွက် တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ဘယ်လို ပံ့ပိုးရမယ်ဆိုတာကိုတော့ ဘယ်သူကမှ မပြောကြဘူး” ဟု မကြာသေးမီက မြို့တော် နေပြည်တော်တွင် ကျင်းပသည့် အစည်းအဝေးတစ်ရပ်တွင် မြန်မာ့တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များ ကော်မရှင် (အိုင်စီဂျေ)ကို ပြောကြားလိုက်သည်။

လူမဆန်သော အာဏာရှင် အုပ်ချုပ်ရေးသက်တမ်း ဆယ်စုနှစ် လေးနှစ်တာက တရားရေး စနစ်၏ အမှီအခို ကင်းရှင်း လွတ်လပ်မှု၊ တည်ကြည်မှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာတို့ကို စနစ်တကျ အားယုတ်သွားစေခဲ့ပါသည်။ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးများ ဆောင်ရွက်နေသည့်အားလျော်စွာ မြန်မာနိုင်ငံမှ တရားသူကြီးများမှာ တရားမျှတမှု၊ တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်ယူမှု၊ တည်ငြိမ်မှုများကို နေ့ချင်း ညချင်း ဖန်တီးဖော်ဆောင်ကြရန် တောင်းဆိုမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေကြရလျက်ရှိပေသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ မြန်မာ့ တရားစီရင်ရေးမှာ လတ်တလောတွင် အဆိုပါ တောင်းဆိုမှုကို ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်မည့် အရင်းအမြစ်များ ရှိမနေသည်ကား အမှန်ပင်။

လာမည့်နှစ်တွင် မကြုံစဖူးထူးကဲလှသည့် ရွေးကောက်ပွဲကို ကျင်းပရန် ပြင်ဆင်လျက်ရှိနေပေရာ တရား စီရင်ရေး တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းအား တောင့်တင်းခိုင်မာလာအောင် မည်သို့မည်ပုံ ဆောင်ရွက် မည်ဆိုခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ရှင်းရှင်းလင်းလင်း လုပ်ဆောင်ရန်မှာ နိုင်ငံရေး ပါတီများအားလုံး၊ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအားလုံးအတွက် အရေးကြီးလှပေသည်။

ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့်လည်း ပံ့ပိုးပေးနိုင်သမျှ အကူအညီ အားလုံးကို ပေးအပ်နိုင် ရန်အတွက် အဆိုပါအချက်မှာ အသက်တမျှ အရေးကြီးလှပါသည်။

သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး ကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သူ အတိုက်အခံ ခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၊ လူမျိုးစုအရနှင့် ဘာသာရေးအရ လူနည်းစု အုပ်စုများ၊ အရပ်ဘက် လူ့ဘောင်၊ စီးပွားရေး နယ်ပယ်မှ ပုဂ္ဂိုလ်များအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံသစ်ဟု ခေါ်ဆိုသော နိုင်ငံတွင်းမှ လူတိုင်းက တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို တောင်းဆိုလျက် ရှိသည်။

သို့ရာတွင် “တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး”သည် လူပေါ်လိုက်ပြီး အမျိုးမျိုး အနက်ရနေသည်မှာ ထင်ရှားပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ တချို့အတွက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို “ပိုမိုအားကောင်းသော လုံခြုံရေး”နှင့် ညီမျှခြင်း ချနေကြပုံရသည်။ တချို့ကမူ ခလုတ်ကန်သင်းထူပြောသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လမ်းကြောင်းဆီသို့ နိုင်ငံက ချီနေသည့်အားလျော်စွာ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေး၊ စီးပွားရေး တိုးတက်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေး၊ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု တိုက်ဖျက်ရေး၊ ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်ပုံစနစ်ကို အားပေးမြှင့်တင်ရေး စသည့် အကြောင်းအမျိုးမျိုးအတွက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးမှာ အရေးကြီးလှသည်ဟု ရှုမြင်ကြပါသည်။

လူထုက အဆိုပါ သဘောတရားကို တောင်းဆိုနေသည်မှာ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်စေ တရား ဥပဒေ စိုးမိုးရေးကို ခိုင်မာတောင့်တင်းအောင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အမှီအခိုကင်းရှင်းလွတ်လပ်သော တရား

စီရင်ရေး တစ်ရပ်ကို လိုအပ်သည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု တိုက်ဖျက်ရန်ဖြစ်စေ၊ ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်ပုံစနစ်ကို အားပေးမြှင့်တင်ရန်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ဆွဲဆောင်ရန် ဖြစ်စေ တကယ့် ဥပဒေပညာစစ်စစ်ကို ပေးအပ်ရာတွင် အမှီအခိုကင်းရှင်းစွာ၊ သမာသမတ်ကျစွာ လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း ရှိသည့် တရားသူကြီးများ၊ ရှေ့နေများကို မြန်မာနိုင်ငံက လိုအပ်လျက်ရှိသည့်အပြင် အရေးကြီးလှသည်ကား တရားစီရင်ရေးစနစ်အပေါ် လူထုက ဆိုးဆိုးရွားရွား မြင်ထားသည်ကို ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်ပေသည်။

မမေ့အပ်သည့် အဓိက အချက်ကား မှီခိုမှု ကင်းရှင်းလွတ်လပ်သည့် တရားစီရင်ရေးတစ်ရပ်သည် မျှော်မှန်း ထားသည့် လူမှုရေး လိုအပ်ချက်များကို ဖော်ဆောင်ရေးအတွက် လက်နက်တစ်ခု မဟုတ်ကြောင်းကိုပင် ဖြစ်သည်။ မှီခိုမှု ကင်းရှင်းလွတ်လပ်သည့် တရားစီရင်ရေးဟူသည် တရားဥပဒေမှတစ်ပါး အခြားမဟုတ်ချေ။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း၏ အပိုဒ် ၁၀ တွင် လူတိုင်းသည် မှီခိုမှု ကင်းရှင်း လွတ်လပ်ကာ သမာသမတ်ကျသည့် ခုံအဖွဲ့၏ မျှတပြီး လူအများ ရှေ့မှောက်တွင် စီရင်သော ကြားနာမှုကို ခံစားခွင့်ရှိသည်ဟု ဆိုထားပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေ ညီလာခံကလည်း "လူ့အခွင့်အရေး၊ တရား ဥပဒေ စိုးမိုးရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီရေးတို့မှာ အချင်းချင်း ချိတ်ဆက်လျက်ရှိသလို အပြန်အလှန် အားဖြည့်ပေး လျက် ရှိသည်"ဟု တစ်ညီတစ်ညွတ်တည်း အတည်ပြုထားပေသည်။

မှီခိုမှု ကင်းရှင်းလွတ်လပ်ပြီး သမာသမတ်ကျသော ခုံအဖွဲ့များ မလွဲမသွေ ပေါ်ပေါက်လာရလေအောင် အရင်းအမြစ်များ လုံလောက်စွာ ပေးအပ်ရေးအား အစိုးရများက ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရမည်ဟု အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၊ စံများကလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

မြန်မာ့တရားစီရင်ရေးသည် အဆိုပါ အရင်းအမြစ်များကို အသည်းအသန် လိုအပ်လျက် ရှိပေသည်။

တရားရုံးအဆောက်အအုံများမှာ အခြေခံအကျဆုံး အဆောက်အအုံ ပစ္စည်းပစ္စယများ ကင်းပလျက်ရှိသည်။ လူထုရှေ့မှောက်တွင် စီရင်ရေးကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အာမခံထားလင့်ကစား တချို့ တရားရုံးများမှာ လူထု ပရိသတ်အများအပြား မဝင်ဆွဲနိုင်လောက်အောင် သေးငယ်လွန်းလှသည်။ လတ်တလောတွင် လိုအပ်သော အမှုအခင်းများ၊ ဥပဒေများ၊ နိုင်ငံတကာ စံများကို တရားသူကြီးများ အပြည့်အဝ ရရှိနိုင်ခြင်း၊ လက်လှမ်းမီခြင်း မရှိကြချေ။

ထို့အပြင် အစိုးရ၏ မှီခိုမှုကင်းရှင်းလွတ်လပ်ပြီး သာတူညီမျှ ရှိသော ကဏ္ဍခွဲတစ်ရပ်ဖြစ်နေလင့်ကစား ထိုသူများမှာ လစာလည်း နည်းပါးသလို အခြေခံ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများအဖြစ်သာ အဆက်ဆံ ခံနေကြရ ပါသည်။ သွားရေးလာရေး ခက်ခဲသော ဒေသမှ ပုဂ္ဂိုလ်များဆိုလျှင် စစ်တပ်၊ အစိုးရ တာဝန်ရှိသူများအပြင် ဩဇာကြီးမားသော ဒေသခံ လူစုများ၏ ဖိအားများကို ရင်ဆိုင်နေကြရဆဲလည်း ဖြစ်လေသည်။

"ရှေ့နေငှားရမ်းပိုင်ခွင့် - မြန်မာနိုင်ငံမှ ရှေ့နေများ၏ မှီခိုမှု ကင်းရှင်းလွတ်လပ်မှု"ခေါင်းစဉ်ပါ အိုင်စီဂျေ၏ ဒီဇင်ဘာလက အစီရင်ခံစာတွင် နိုင်ငံ၏ ကဏ္ဍတိုင်းလိုလို၌ ပျံ့နှံ့လျက်ရှိသော အကျင့်ပျက်ခြစားမှုက တရားရေး စနစ်ကို ဒုက္ခပေးလျက်ရှိသည်ဟု အိုင်စီဂျေက သုံးသပ်ခဲ့ပါသည်။ တရားစီရင်ရေး၏ တည်ကြည် မှု ဂုဏ်သိက္ခာအပေါ် လူထုအမြင်ကိုလည်း ယင်းက လှိုက်စားလျက် ရှိသည်မှာ ထင်ရှားပေသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ရရှိစပြုလာသလို ရဲဆေးကြွလာစ သတင်းမီဒီယာ၏ မကြံ့စဖူး ထူးကဲသော စိစစ်မှု၊ ဝေဖန်မှုတို့ပါ ပါဝင်လာသောအခါတွင်မူ မြန်မာနိုင်ငံမှ တရားသူကြီးများမှာ သူတို့အား မဖြစ်နိုင်သည်ကိုမှ

ခိုင်းရက်လေခြင်းဟု အဘယ့်ကြောင့် ခံစားရသည်ကို နားလည်ပေးရန် လွယ်ကူသွားပါလေတော့သည်။

တရားစီရင်ရေးစနစ်အတွင်း ခန့်ထားခြင်း၊ လေ့ကျင့်ခြင်း၊ ကျင့်ကြံပြုမူခြင်း၊ တည်ကြည်မှု ဂုဏ်သိက္ခာတို့ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာအောင် လုပ်ဆောင်စရာများ အများအပြားရှိနေ သည်ဆိုသောအချက်ကို တရား စီရင်ရေးကဏ္ဍအတွင်းမှာပင်လျှင် အငြင်းမပွားကြပါချေ။ ချီးကျူးထိုက်သည်ကား မြန်မာ့ တရားစီရင်ရေး သည် ယခုအခါ ယင်း၏ ပတ်ဝန်းကျင်သစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ တရားစီရင်ရေးစနစ်အပေါ် တိုးပွားတောင်း ဆိုမှု များနှင့်လည်းကောင်း လိုက်လျောညီထွေ ရှိနေလေအောင် အားထုတ်လျက် ရှိနေကြခြင်းပင် ဖြစ်ပါ သည်။

သို့ရာတွင် မှီခိုမှု ကင်းရှင်းလွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်ရာတွင် လည်းကောင်း၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အထောက်အပံ့ပြုရာတွင်လည်းကောင်း အစိုးရ တစ်ရပ်လုံး၏ အထူးသဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့မှ ဩဇာကြီးမားလှသော အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားဥပဒေပြုရေး ကဏ္ဍများ၏ စနစ်တကျ လည်းရှိ ညီညီညွတ်ညွတ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုလည်း ရှိသော အားထုတ်မှုကို လိုအပ်ပေသည်။

တရားစီရင်ရေးသည် အစိုးရ၏ စစ်မှန်ပြီး တန်းတူရည်တူ ရှိသော ကဏ္ဍခွဲတစ်ရပ် ဖြစ်လာအောင်၊ တရား စီရင်ရေးကဏ္ဍတွင်းမှ ရေးရာများကို ယင်းတို့ကိုယ်တိုင် ထိန်းချုပ်ခန့်ခွဲနိုင်စွမ်း ရှိလာအောင်၊ လူထု၏ တောင်းဆိုမှုများကို ဖြည့်ဆည်းပေးရာတွင် တာဝန်ခံနိုင်စွမ်း၊ တာဝန်ယူနိုင်စွမ်း ရှိလာအောင် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားဥပဒေပြုရေး ကဏ္ဍများက မလွဲမသွေ ပံ့ပိုးပေးရမည်သာဖြစ်ပါသည်။

အာရုံစိုက်လာအောင် ကဏ္ဍပေါင်းစုံက သောသောညီတောင်းဆိုမှုများ ရှိနေသည်မှာ မှန်ပါသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရေးအတွက် တရားစီရင်ရေးအား မှီခိုမှု ကင်းရှင်းလွတ်လပ်ခွင့်နှင့်တကွ လိုအပ်သော အရင်းအမြစ်များကို မလွဲမသွေ ရရှိသွားအောင်၊ ပံ့ပိုးပေးနိုင် အောင် ဆောင်ရွက်ရန်မှာ မြန်မာအစိုးရသာမက ထက်သန်လျက်ရှိသော နိုင်ငံတကာ ထောက်ခံအားပေးသူ အများအပြားအတွက်ပါ အသက်တစ်မျှ အရေးကြီးလှပေသည်။

လုပ်ရမည့် အလုပ်မှာ တုန်လှုပ်စရာ ကောင်းလှသလို စိန်ခေါ်မှုများမှာလည်း ဧရာမ စိန်ခေါ်မှုကြီးများပင် ဖြစ်လေသည်။ သို့ရာတွင် တဖြည်းဖြည်း ဆင့်ကဲ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော “မြန်မာနိုင်ငံသစ်”တွင် “တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး”ကို တောင့်တင်းခိုင်မာလာစေရန်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်လျက် ရှိသူ လူတိုင်းအတွက် သေရေးရှင်ရေးတမျှဖြစ်နေသည့် လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေ တိုးတက်လာစေရန် လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် နည်းမှာ ဤနည်း တစ်နည်းသာ ရှိပါသတည်း။

ဆယ်(မ်) ဇာရီဖိုမှာ အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဒေသအတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များ ကော်မရှင် ညွှန်ကြားရေးမှူးဖြစ်သည်။